

MAVZU:FINTEX SEKTORI ORQALI RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH YO‘LLARI (O‘ZBEKISTON MISOLIDA)

Muallif: Dilobar Ibragimova

Sana: 2025-yil oktabr

Soha: Iqtisodiyot, raqamli texnologiyalar, moliya

Annotatsiya; Ushbu maqolada Fintex (moliyaviy texnologiyalar) sektorining O‘zbekiston raqamli iqtisodiyotini rivojlantirishdagi o‘rni va ahamiyati tahlil qilingan. So‘nggi yillarda mamlakatda elektron to‘lov tizimlari, raqamli bank xizmatlari va mobil moliya ilovalari jadal rivojlanib, iqtisodiyotda shaffoflik, soliqqa tortish bazasining kengayishi hamda moliyaviy inklyuziya darajasining oshishiga xizmat qilmoqda. Tadqiqot davomida Fintex xizmatlarining o‘shish dinamikasi, ularning iqtisodiy samaradorligi, mavjud muammolar va istiqboldagi rivojlanish yo‘nalishlari tahlil qilinadi. Maqola O‘zbekiston raqamli iqtisodiy transformatsiyasida Fintex sektorining strategik ahamiyatini asoslab beradi.

Kalit so‘zlar: raqamli iqtisodiyot, Fintex, elektron to‘lovlar, innovatsiya, raqamli bank, moliyaviy inklyuziya, iqtisodiy transformatsiya, O‘zbekiston.

Kirish Raqamli iqtisodiyot zamonaviy global iqtisodiy tizimning ajralmas qismi bo‘lib, u moliyaviy texnologiyalar (Fintech) rivojisiga bevosita bog‘liqdir. Fintex sektori moliyaviy xizmatlarni avtomatlashtirish, elektron to‘lovlarni soddalashtirish va iqtisodiy muomalalarning shaffofligini ta‘minlash orqali raqamli iqtisodiyotning poydevorini mustahkamlaydi.

O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyot sohasidagi islohotlar “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi asosida amalga oshirilmoqda. Ushbu strategiya doirasida

elektron to'lov tizimlarini rivojlantirish, onlayn bank xizmatlarini kengaytirish va startap-ekotizimni qo'llab-quvvatlash Fintex sektorining tez o'sishiga sabab bo'ldi.

Markaziy bank ma'lumotlariga ko'ra, 2020-yilda mamlakatdagi raqamli to'lovlar hajmi 68,4 trillion so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2024-yil yakunida bu ko'rsatkich 310,2 trillion so'mga yetgan. Shu bilan birga, Fintex kompaniyalar soni 15 tadan 41 taga oshgan, bu esa 2,7 barobar o'sish demakdir.

1. O'zbekistonda Fintex sektorining shakllanishi va rivojlanish dinamikasi.

(2020–2024) 1-jadval. O'zbekistonda Fintex xizmatlari ko'rsatkichlari (2020–2024)

Yil	Fintex kompaniyalari soni	Elektron to'lov hajmi (trln so'm)	Aholining raqamli to'lovlardan foydalanish ulushi (%)
2020	15	68,4	28
2021	21	105,7	36
2022	29	154,9	45
2023	34	230,5	53
2024	41	310,2	61

Manba: O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki (2025), Raqamli texnologiyalar vazirligi hisobotlari.

Tahlil:

Ushbu davr mobaynida elektron to'lovlar hajmi 4,5 baravar o'sdi. Fintex xizmatlarining kengayishi, mobil banking va onlayn tranzaksiyalar hajmining ortishi iqtisodiy faoliyatni rasmiy sektorga jalb qildi. Bu esa xufyona iqtisodiyot ulushining qisqarishiga bevosita hissa qo'shmoqda.

2.Fintex sektorining iqtisodiyotga ta'siri

Fintex xizmatlari raqamli iqtisodiyotning quyidagi yo'nalishlarida o'sishni ta'minlamoqda:

- **Moliyaviy inklyuziya:** aholining bank xizmatlariga kirish imkoniyatini kengaytiradi;
- **Shaffoflik:** raqamli tranzaksiyalar orqali soliqqa tortish bazasi aniqligi oshadi;
- **Iqtisodiy o'sish:** to'lov tizimlari va elektron savdo hajmi ko'payadi;
- **Ish o'rinlari:** Fintex startaplarida yuqori malakali IT mutaxassislariga talab ortadi.

Markaziy bank hisobotlariga ko'ra, 2024-yil oxirida aholining 61 foizi kamida bir marotaba raqamli to'lov tizimidan foydalangan. Bu ko'rsatkich 2020-yilga nisbatan 2,2 barobarga yuqori.

3.Fintex rivojlanishining asosiy muammolari

- Kiberxavfsizlik tahdidlari. Fintex platformalariga kiberhujumlar soni ortib bormoqda, bu esa ishonchga salbiy ta'sir qiladi.
- Huquqiy tartibga solishdagi bo'shliqlar. Fintex xizmatlarining ba'zilari mavjud moliya qonunchiligiga to'liq moslashtirilmagan.
- Raqamli infratuzilmaning notekis rivojlanishi. Qishloq hududlarida internet sifati pastligi xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini cheklaydi.

- Moliyaviy savodxonlik darajasi pastligi. Aholining bir qismi raqamli to'lov tizimlariga ishonchsiz qaraydi.

4. Rivojlantirish bo'yicha takliflar

- Davlat–xususiy sheriklik asosida Fintex infratuzilmasini kengaytirish;
- Huquqiy bazani xalqaro standartlarga moslashtirish (ISO/IEC 27001, PSD2 direktivasi);
- Kiberxavfsizlikni ta'minlash uchun mustaqil nazorat tizimini joriy etish;
- Fintex startaplarini grantlar va soliq imtiyozlari bilan qo'llab-quvvatlash;
- Raqamli savodxonlikni oshirish bo'yicha milliy dastur ishlab chiqish.

Xulosa Fintex sektori O'zbekiston iqtisodiy tizimining raqamli transformatsiyasini jadallashtiruvchi asosiy mexanizmlardan biridir. 2020–2024-yillar oralig'ida bu sohaning rivoji nafaqat moliyaviy xizmatlarni soddalashtirdi, balki iqtisodiyotda shaffoflikni oshirish, soliq bazasini kengaytirish va iqtisodiy xavfsizlikni mustahkamlashga ham xizmat qildi.

Kelgusida raqamli infratuzilmani modernizatsiya qilish, sun'iy intellekt va blokcheyn texnologiyalarini Fintex tizimlariga joriy etish orqali O'zbekiston global raqamli iqtisodiyot tizimida yetakchi o'rinlardan birini egallashi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. "Raqamli moliyaviy xizmatlar rivoji to'g'risida hisobot", 2024-yil.
2. Raqamli texnologiyalar vazirligi. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi monitoring hisobotlari, 2023–2024-yillar.
3. World Bank (2024). Digital Financial Inclusion Report: Central Asia Review.
4. IMF (2023). Fintech and Financial Stability in Emerging Markets.
5. OECD (2022). Blockchain and Financial Technologies: Global Trends.